

KLÍČOVÉ TÉMA¹

Opatření ke sledování v souvislosti s terorismem²

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2023)

Úvod

Sledování, zejména tajné sledování, které je jádrem boje proti terorismu, může vyvolat otázky slučitelnosti s [článkem 8 Úmluvy](#). Ustanovení čl. 8 odst. 1 vymezuje zásadu respektování „soukromého a rodinného života“, „obydlí“ a „korespondence“. Ustanovení čl. 8 odst. 2 stanoví pro státy možnost toto právo omezit, zejména v zájmu národní bezpečnosti a ochrany veřejného pořádku. Po určení, zda stěžovatel může tvrdit, že je obětí (což je problém, pokud sledování zůstává skryté), Soud uplatňuje třístupňový test: zda došlo k zásahu do práv stěžovatele, zda byl zásah v souladu se zákonem a zda byl v demokratické společnosti nezbytný pro ochranu legitimního zájmu.

Předběžná otázka: postavení oběti

- První otázkou, kterou se Soud bude muset zabývat v souvislosti se sledovacími opatřeními, která jsou ve většině případů prováděna tajně, je, zda má žadatel postavení oběti, tedy zda byl přímo či nepřímo dotčen údajným porušením článku 8.
- Při rozhodování o postavení oběti Soud posuzuje, zda se na danou osobu vztahuje působnost právních předpisů povolujících tajné sledování a zda na vnitrostátní úrovni existují dostupné opravné prostředky. Pokud vnitrostátní systém neposkytuje účinný opravný prostředek, představuje hrozba sledování pro všechny uživatele nebo potenciální uživatele přímý zásah do jejich práv zaručených článkem 8. V těchto případech nemusí jednotlivec prokazovat existenci rizika, že vůči němu bylo použito tajné sledování. Pokud naopak vnitrostátní systém účinný opravný prostředek poskytuje, je obtížnější odůvodnit obecně rozšířené podezření ze zneužití. V těchto případech může osoba tvrdit, že je obětí porušení Úmluvy způsobeného samotnou existencí tajné sledování nebo právních předpisů, které tajné sledování umožňují, pouze tehdy, pokud je schopna prokázat, že vzhledem ke své osobní situaci je potenciálně ohrožena tím, že bude tomuto sledování vystavena (*Roman Zakharov proti Rusku* [velký senát], 2015, § 171; viz též *Ekimdzhiev a ostatní proti Bulharsku*, 2022, § 263–277).
- Při uplatnění výše uvedených kritérií v souvislosti s režimy hromadných odposlechů může být postavení oběti založeno na samotné existenci možnosti, že komunikace a s ní související data budou odposlouchávány a analyzovány, aniž by stěžovatel musel prokazovat, že mu takové riziko s ohledem na jeho osobní situaci hrozí, pokud se na vnitrostátní opravné

¹ Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

² Ne všechny rozsudky a rozhodnutí uvedené v tomto dokumentu se týkají případů terorismu. Obsahují však právní zásady a argumentaci, které jsou v souvislosti s terorismem obzvláště důležité.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy (Sekce pro vztahy s veřejností a publikaci) a Evropského soudu pro lidská práva (Oddělení správy znalostí). Tento překlad byl zveřejněn na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

prostředky dostupné osobám, které mají podezření, že jsou hromadným odposlechem dotčeny, vztahuje řada omezení. Za těchto okolností může být proto oprávněné zkoumat právní předpisy upravující hromadné odposlechy abstraktně (*Centrum för rättvisa proti Švédsku* [velký senát], 2021, § 168–177).

Zásah

- Sledování jednotlivců
 - Odposlech a záznam telefonické komunikace; následné použití uložených informací nemá na toto zjištění žádný vliv (*Amann proti Švýcarsku* [velký senát], 2000, § 45 a § 69).
 - Shromažďování a uchovávání osobních dat týkajících se telefonu stěžovatelky, jakož i její elektronické pošty a jejího využívání internetu bez jejího vědomí (*Copland proti Spojenému království*, 2007, § 43–44).
 - Ačkoli sledování elektronických zpráv zaměstnance (Yahoo) soukromou obchodní společností nelze považovat za „zásah“ do jeho práva ze strany státního orgánu, mají vnitrostátní orgány pozitivní závazek chránit práva stěžovatele podle článku 8 (*Bărbulescu proti Rumunsku* [velký senát], 2017, § 112 a § 114). Viz též *López Ribalda a ostatní proti Španělsku* [velký senát], 2019, § 109–111, pokud jde o kamerový systém na pracovišti.
 - Umístění zařízení pro záznam zvuku a obrazu v cele stěžovatele a v prostoru pro návštěvy (*Allan proti Spojenému království*, 2002, § 35–36, a *Gorlov a ostatní proti Rusku*, 2019, § 84).
 - Zavedení systému odposlechu hovorů v prostoru pro návštěvy (*Wisse proti Francii*, 2005, § 29–30).
 - Výpis telefonních hovorů mezi dvěma osobami (*Heglas proti České republice*, 2007, § 60–61).
 - Sledování vozidla stěžovatele pomocí GPS (*Uzun proti Německu*, 2010, § 43–8).
 - Otisky prstů a vzorky DNA (*S. a Marper proti Spojenému království* [velký senát], 2008, § 77–86).
 - Prohledávání a zabavování elektronických dat a e-mailů (*Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL a ostatní proti Portugalsku*, 2015, § 92).
- Samotná existence právních předpisů, které povolují tajné sledování mobilní telefonické komunikace (*Roman Zakharov proti Rusku* [velký senát], 2015, § 179; *Ekimdzhev a ostatní proti Bulharsku*, 2022, § 263–277).
- Režimy hromadného sledování:
 - Na rozdíl od cíleného odposlechu se hromadný odposlech zpravidla zaměřuje na mezinárodní komunikaci a slouží převážně ke shromažďování cizích zpravodajských informací a identifikaci nových hrozeb od známých i neznámých činitelů (mezi něž patří i globální terorismus). Obecně lze režimy hromadného odposlechu popsat tak, že začínají odposlechem a počátečním uchováváním hromadných dat, následuje použití specifických filtrů na uchovávaná data, zkoumání vybraných dat analytiky a nakonec uchovávání a využívání „konečného produktu“, včetně sdílení s třetími stranami. Článek 8 se vztahuje na každou z těchto fází a míra zásahu do práv jednotlivců podle článku 8 se zvyšuje s tím, jak postupuje proces hromadného odposlechu (*Centrum för rättvisa proti Švédsku* [velký senát], 2021, § 239–245; *Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 325–331).

- Režim hromadného odposlechu může mít rovněž dopad na důvěrné novinářské materiály podle článku 10, které jsou srovnatelné s dopady domovní prohlídky u novináře nebo prohlídky jeho pracoviště (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 448).
- V případě získávání zpravodajských informací od cizích zpravodajských služeb nespočívá zásah do práv podle článku 8 v odposlechu samém, pokud byl proveden pod plnou kontrolou cizích zpravodajských služeb, a nespadal tak do pravomoci přijímajícího státu. Zásah spočívá naopak v prvotní žádosti a následném získání odposlouchávaného materiálu, po němž následuje jeho uložení, zkoumání a použití zpravodajskými službami přijímajícího státu (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 495–496).

V souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti za účelem ochrany oprávněného zájmu

- V případech, kdy je u Soudu napadena právní úprava umožňující tajné sledování, je zákonnost zásahu úzce spjata s otázkou, zda bylo dodrženo kritérium „nezbytnosti“, a je proto třeba, aby se Soud zabýval jak požadavkem souladu se zákonem, tak požadavkem nezbytnosti (*Roman Zakharov proti Rusku* [velký senát], 2015, § 236). Soud postupně posoudí:
 - *přístupnost vnitrostátních právních předpisů,*
 - *rozsah použitého tajného sledování,*
 - *dobu trvání tajného sledování,*
 - *postupy, které je třeba dodržovat při ukládání, přístupu, zkoumání, používání, sdělování a likvidaci dat získaných odposlechem,*
 - *povolení odposlechů,*
 - *dohled nad prováděním tajného sledování,*
 - *informování o odposlechu komunikace a dostupných opravných prostředcích.*
- Oprávněné zájmy, které mohou odůvodnit zásah do soukromého života, jsou vyčerpávajícím způsobem vyjmenovány v čl. 8 odst. 2. Soud považuje boj proti terorismu vždy za legitimní cíl ve smyslu uvedeného ustanovení, neboť spadá pod ochranu národní bezpečnosti a veřejného pořádku (viz například *Klass a ostatní proti Německu*, 1978, § 48, and *Uzun proti Německu*, 2010, § 80).
- Vnitrostátní soudy, které povolí tajné sledování, musí ověřit, zda vůči stěžovateli existovalo „důvodné podezření“, a použít test „nezbytnosti v demokratické společnosti“ a „přiměřenosti“. Neinformování stěžovatele o povolení sledování bez jakéhokoli platného důvodu by jej navíc zbavilo možnosti nechat přezkoumat zákonnost opatření a jeho „nezbytnost v demokratické společnosti“ nezávislým soudem (*Zubkov a ostatní proti Rusku*, 2017, § 132).
- Vzhledem k inherentnímu riziku zneužití a legitimní potřebě utajení režimů hromadného odposlechu zdůraznil Soud potřebu základních záruk spočívajících v tom, že v každé fázi procesu bude hodnocena nezbytnost a přiměřenost zásahu, aby byly u všech těchto režimů splněny požadavky článku 8. To znamená, že na vnitrostátní úrovni je třeba v každé fázi řízení posoudit nezbytnost a přiměřenost přijímaných opatření v oblasti sledování. Hromadné odposlechy by měl být na počátku, kdy se definuje předmět a rozsah operace, povolovat nezávislý orgán a měla by být provedena dodatečná nezávislá kontrola této činnosti. Soudní povolení by sice bylo důležitou ochranou proti svévoli, ale není nezbytným požadavkem,

pokud je orgán povolující hromadné odposlechy nezávislý na moci výkonné (*Centrum för rättvisa proti Švédsku* [velký senát], 2021, § 263–265; *Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 349–351).

- Při posuzování požadavku „souladu se zákonem“ a požadavku „nezbytnosti“ v souvislosti s hromadnými odposlechy Soud zejména zkoumá, zda vnitrostátní právní rámec jasně vymezil níže uvedené záruky (*Centrum för rättvisa proti Švédsku* [velký senát], 2021, § 275; *Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 361):
 - *důvody, na jejichž základě lze hromadný odposlech povolit,*
 - *okolnosti, za nichž může být komunikace jednotlivce odposlouchávána,*
 - *postup, který je třeba dodržet při udělování povolení,*
 - *postupy, které je třeba dodržovat při výběru, zkoumání a využívání materiálu získaného odposlechem,*
 - *opatření, která je třeba přijmout při předávání materiálu jiným subjektům,*
 - *omezení doby trvání odposlechu, uchovávání materiálu získaného odposlechem a okolnosti, za nichž musí být tento materiál vymazán a zničen,*
 - *postupy a způsoby dohledu nezávislého orgánu nad dodržováním výše uvedených záruk a jeho pravomoci řešit jejich porušení,*
 - *postupy pro nezávislý následný přezkum dodržování těchto pravidel a pravomoci svěřené příslušnému orgánu za účelem řešení případů porušení.*
- Obecné uchovávání komunikačních dat poskytovateli komunikačních služeb a přístup orgánů k nim v jednotlivých případech musí být obecně doprovázeny stejnými zárukami jako tajné sledování (*Ekimdzhiev a ostatní proti Bulharsku*, 2022, § 395).
- V souvislosti se získáváním zpravodajských informací od cizích zpravodajských služeb je třeba ve vnitrostátních právních předpisech vymezit nezbytné záruky pro každou ze dvou fází procesu, a to pro prvotní žádost o zpravodajské informace a pro samotné přijetí materiálu zachyceného odposlechem:
 - Pokud jde o první fázi (prvotní žádost), státy by neměly mít možnost obcházet své závazky vyplývající z Úmluvy tím, že si vyžádají komunikaci získanou odposlechem od nesmluvních států. Proto se musí taková žádost opírat o vnitrostátní právní předpisy, ke kterým má dotyčná osoba přístup a jejichž účinky lze předvídat. Kromě toho by měla existovat jasná podrobná pravidla, za jakých okolností a za jakých podmínek lze takovou žádost podat, která by poskytovala účinné záruky proti využívání této pravomoci k obcházení vnitrostátních právních předpisů a/nebo závazků států vyplývajících z Úmluvy (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 497).
 - Pokud jde o druhou fázi (přijímání materiálu zachyceného odposlechem), musí mít přijímající stát zavedeny odpovídající záruky pro jeho zkoumání, použití a uchovávání, pro jeho další předávání a pro jeho vymazání a zničení. To platí pro veškerý materiál získaný od cizích zpravodajských služeb, který *by mohl být* zachycen odposlechem, i když si přijímající stát nemusí být vždy skutečně vědom toho, že jde o materiál zachycený odposlechem (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 498).
 - A konečně, jakýkoli režim, který zpravodajským službám umožňuje žádat o odposlech nebo materiál zachycený odposlechem od nesmluvních států nebo získat přímý přístup k takovému materiálu, by měl podléhat nezávislému dohledu a měla by existovat také možnost následné nezávislé kontroly (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému*

království [velký senát], 2021, § 499).

Použití důkazů získaných prostřednictvím sledování

- *Správa (nezákonně získaných) důkazů* má zvláštní význam, pokud byly důkazy získány tajnými prostředky.
- **Článek 6 Úmluvy** nestanoví žádná pravidla pro samotnou přípustnost důkazů; ta je především upravena vnitrostátními právními předpisy (*Schenk proti Švýcarsku*, 1988, § 45–46; *Moreira Ferreira proti Portugalsku (č. 2)* [velký senát], 2017, § 83).
- Úkolem Soudu v zásadě není určovat, zda mohou být určité druhy důkazů, například důkazy získané z hlediska vnitrostátních právních předpisů nezákonně, přípustné. Otázkou je, zda řízení jako celek, včetně způsobu, jakým byly získány důkazy, bylo spravedlivé (*Bykov proti Rusku* [velký senát], 2009, § 89; viz též *Gäfgen proti Německu* [velký senát], 2010, § 166–167; *El Haski proti Belgii*, 2012, § 85).
- V případě, že byl důkaz získán v rozporu s článkem 8, Soud zkoumá, zda bylo řízení jako celek spravedlivé, zejména to, zda byl napadený důkaz jediným důkazem, o který se vnitrostátní soudy opřely (*Vukota-Bojić proti Švýcarsku*, 2016, § 99; *Hambardzumyan proti Arménii*, 2019, § 79).
- Při zjišťování, zda bylo řízení jako celek spravedlivé, je nezbytné zkoumat práva obhajoby, zejména to, zda měl stěžovatel možnost zpochybnit pravost důkazů a vznést námitky proti jejich použití. Je třeba vzít v úvahu také kvalitu důkazů, zejména pokud okolnosti, za nichž byly pořízeny, zpochybňují jejich spolehlivost nebo přesnost. Kromě toho lze zohlednit váhu veřejného zájmu na vyšetřování a potrestání konkrétního trestného činu ve srovnání s individuálním zájmem na tom, aby byly důkazy shromážděny zákonným způsobem (*Hambardzumyan proti Arménii*, 2019, § 75–76).
- Právo na kontradiktornost řízení vyžaduje, aby v trestní věci byla obžalobě i obhajobě dána možnost seznámit se s podanými vyjádřeními a důkazy předloženými druhou stranou, například s videozáznamem sledování (*Murtazaliyeva proti Rusku*, [velký senát], 2018, § 90–95).

Ochrana důvěrných novinářských materiálů v režimech hromadného odposlechu podle článku 10 Úmluvy

- Fungování režimu hromadného odposlechu vyžaduje základní záruky ochrany, mimo jiné ochrany důvěrných novinářských materiálů podle článku 10. Soud rozlišuje mezi *záměrným* přístupem k takovému materiálu, například prostřednictvím záměrného použití silného filtru napojeného na novináře nebo v případě, kdy existuje vysoká pravděpodobnost, že takový materiál bude vybrán ke zkoumání v důsledku použití takových filtrů, a *náhodným* přístupem jakožto „vedlejší úlovkem“ této činnosti (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 447–450).
- Soud zastává názor, že záměrné použití filtrů (záměrný přístup) by vedlo k získání značného množství důvěrných novinářských materiálů, což by mohlo ohrozit ochranu zdrojů v ještě větší míře než příkaz k vyzrazení zdroje. Z tohoto důvodu musí být v tomto případě filtry nebo vyhledávané termíny použité zpravodajskými službami schváleny soudem nebo jiným nezávislým a nestranným rozhodovacím orgánem, který má pravomoc stanovit, zda jsou „odůvodněny naléhavým požadavkem ve veřejném zájmu“, a zejména zda by k naplnění naléhavého veřejného zájmu nepostačovalo méně invazivní opatření (*Big Brother Watch a*

ostatní proti Spojenému království [velký senát], 2021, § 448).

- Pokud jde o náhodný přístup, Soud zastává názor, že tento typ sledování, i když není cílený, má vzhledem k poslednímu technologickému vývoji skutečně velmi široký dosah. Vzhledem k tomu, že zkoumání komunikace novináře nebo souvisejících komunikačních dat analytikem by mohlo vést k identifikaci zdroje, je nezbytné, aby vnitrostátní právní předpisy obsahovaly silné záruky týkající se uchovávání, zkoumání, použití, dalšího předávání a zničení těchto důvěrných materiálů. Pokud se navíc ukáže, že komunikace nebo související komunikační data obsahují důvěrný novinářský materiál, jejich další uchovávání a zkoumání analytikem by mělo být možné pouze tehdy, pokud to povolí soud nebo jiný nezávislý a nestranný rozhodovací orgán, který má pravomoc stanovit, zda je to „odůvodněno naléhavým požadavkem ve veřejném zájmu“ (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 450).
- A konečně záruky, které Soud stanovil jako nutné dodržet pro soulad s článkem 8 Úmluvy pro režim hromadného odposlechu, hrají roli i při zkoumání stížnosti podle článku 10 (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 458).

Právo na účinné opravné prostředky podle článku 13 Úmluvy

- Utajení sledování ztěžuje, ne-li znemožňuje, aby se sama dotčená osoba domohla nápravy, a to zejména v době, kdy sledování probíhá. „Účinným opravným prostředkem“ ve smyslu článku 13 je třeba rozumět co nejúčinnější opravný prostředek s ohledem na omezený rozsah opravných prostředků, který je vlastní každému systému tajného sledování (*Klass a ostatní proti Německu*, 1978, § 68–69).
- Objektivní kontrolní mechanismus může být dostatečný, dokud je sledování tajné. Poté, co je sledování odtajněno, musí mít jednotlivci v přiměřené lhůtě k dispozici prostředky, aby se domohl nápravy (*Rotaru proti Rumunsku* [velký senát], 2000, § 69).
- Právní předpisy upravující sledování, které umožňují orgánům kontrolovat korespondenci a zaznamenávat telefonické hovory, i když proti přijetí a vymáhání omezujících opatření není možné podat opravný prostředek k soudu, mohou splňovat požadavky článku 13, pokud jsou k dispozici určité jiné opravné prostředky pro každého, kdo se domnívá, že byl sledován. V případě *Klass a ostatní proti Německu*, 1978, § 65–72, musel příslušný orgán informovat dotčenou osobu, jakmile bylo sledování zrušeno, a jednotlivci měli poté k dispozici různé soudní opravné prostředky.
- Uchovávání informací a odmítnutí informovat stěžovatele o úplném rozsahu, v jakém jsou o nich uchovávány informace, může podle článku 13 představovat „hájitelné tvrzení“ (*Segerstedt-Wiberg a ostatní proti Švédsku*, 2006, § 116–122). Vzhledem k neexistující možnosti podat opravný prostředek, který by umožnil napadnout archivaci dat o soukromém životě osob, Soud konstatoval porušení článku 13 ve vztahu k článku 8 (*Rotaru proti Rumunsku* [velký senát], 2000, § 68–73, a *Segerstedt-Wiberg a ostatní proti Švédsku*, 2006, § 116–122).

Účinnost vnitrostátních opravných prostředků, které je třeba vyčerpat podle článku 35 Úmluvy

- Podle článku 35 by měl stěžovatel obvykle využít opravné prostředky, které má k dispozici a které jsou dostatečné k tomu, aby poskytly nápravu v souvislosti s tvrzenými porušeními. Neexistuje povinnost využívat opravné prostředky, které jsou nedostatečné nebo neúčinné (*Akdivar a ostatní proti Turecku*, 1996, § 66–67).

- Vznesení otázky skrytého sledování v trestním řízení nelze v zásadě považovat za účinný opravný prostředek ve vztahu ke stížnosti podle článku 8, pokud se vnitrostátní trestní soudy sice mohly zabývat otázkami spravedlnosti připuštění důkazů v trestním řízení, ale nemohly se zabývat podstatou stížnosti podle Úmluvy, že zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich soukromého života a korespondence nebyl „v souladu se zákonem“ nebo nebyl „nezbytný v demokratické společnosti“; tím spíše nemohly v souvislosti se stížností přiznat přiměřené zadostiučinění (*Zubkov a ostatní proti Rusku*, 2017, § 88, a *Akhlyustin proti Rusku*, 2017, § 24; *Hambardzumyan proti Arménii*, 2019, § 44).

Shrnutí obecných zásad

- *Roman Zakharov proti Rusku* [velký senát], 2015, § 227–234;
- *Centrum för rättvisa proti Švédsku* [velký senát], 2021, § 166–167, 239–278;
- *Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2021, § 325–364, § 448–450, § 497–499.

Další odkazy

Tiskové přehledy:

- Terorismus a Evropská úmluva
- Hromadné sledování
- Sledování na pracovišti

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případy:

- [Klass a ostatní proti Německu](#), č. 5029/71, 6. září 1978;
- [Weber a Saravia proti Německu](#) (rozhodnutí), č. 54934/00, 29. června 2006;
- [Kennedy proti Spojenému království](#), č. 26839/05, 18. května 2010;
- [Roman Zakharov proti Rusku](#) [velký senát], č. 47143/06, 4. prosince 2015;
- [Szabó a Vissy proti Maďarsku](#), č. 37138/14, 12. ledna 2016;
- [Centrum för rättvisa proti Švédsku](#) [velký senát], č. 35252/08, 25. května 2021;
- [Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království](#) [velký senát], č. 58170/13 a 2 další, 25. května 2021.

Případy podle článku 8:

- [Schenk proti Švýcarsku](#), č. 10862/84, 12. července 1988;
- [Amann proti Švýcarsku](#) [velký senát], č. 27798/95; 16. února 2000;
- [Allan proti Spojenému království](#), č. 48539/99, 5. listopadu 2002;
- [Wisse proti Francii](#), č. 71611/01, 20. prosince 2005;
- [Heglas proti České republice](#), č. 5935/02, 1. března 2007;
- [Copland proti Spojenému království](#), č. 62617/00, 3. dubna 2007;
- [S. a Marper proti Spojenému království](#) [velký senát], č. 30562/04 a 30566/04, 4. prosince 2008;
- [Uzun proti Německu](#), č. 35623/05, 2. září 2010 (výňatky);
- [Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL a ostatní proti Portugalsku](#), č. 27013/10, 3. září 2015;
- [Roman Zakharov proti Rusku](#) [velký senát], č. 47143/06, 4. prosince 2015;
- [Bărbulescu proti Rumunsku](#) [velký senát], č. 61496/08, 5. září 2017 (výňatky);
- [Gorlov a ostatní proti Rusku](#), č. 27057/06 a 2 další, 2. července 2019;
- [López Ribalda a ostatní proti Španělsku](#) [velký senát], č. 1874/13 a 8567/13, 17. října 2019;
- [Centrum för rättvisa proti Švédsku](#) [velký senát], č. 35252/08, 25. května 2021;
- [Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království](#) [velký senát], č. 58170/13 a 2 další, 25. května 2021;
- [Ekimdzhev a ostatní proti Bulharsku](#), č. 70078/12, 11. ledna 2022.

Případy podle článku 6:

- [Schenk proti Švýcarsku](#), č. 10862/84, 12. července 1988;
- [Bykov proti Rusku](#) [velký senát], č. 4378/02, 10. března 2009;

- *Gäfgen proti Německu* [velký senát], č. 22978/05, 1. června 2010;
- *El Haski proti Belgii*, č. 649/08, 25. září 2012;
- *Vukota-Bojić proti Švýcarsku*, č. 61838/10, 18. října 2016;
- *Moreira Ferreira proti Portugalsku (č. 2)* [velký senát], č. 19867/12, 11. července 2017;
- *Murtazaliyeva proti Rusku* [velký senát], č. 36658/05, 18. prosince 2018;
- *Hambardzumyan proti Arménii*, č. 43478/11, 5. prosince 2019.

Případy podle článku 13:

- *Klass a ostatní proti Německu*, č. 5029/71, 6. září 1978;
- *Rotaru proti Rumunsku* [velký senát], č. 28341/95, 4. května 2000;
- *Segerstedt-Wiberg a ostatní proti Švédsku*, č. 62332/00, 6. června 2006;
- *Akhlyustin proti Rusku*, č. 21200/05, 7. listopadu 2017.

Případy podle článku 35:

- *Akdivar a ostatní proti Turecku*, č. 21893/93, 16. září 1996;
- *Zubkov a ostatní proti Rusku*, č. 29431/05 a 2 další, 7. listopadu 2017;
- *Akhlyustin proti Rusku*, č. 21200/05, 7. listopadu 2017;
- *Hambardzumyan proti Arménii*, č. 43478/11, 5. prosince 2019.